

Grade 8 Filipino

Lesson 1 – Balagtasan

Lesson 2 – Panitikang Popular

Lesson 3 – Sarswela

Lesson 4 –

Lesson 1 – Balagtasan

Ang **balagtasan** ay uri ng pagtatalo ng dalawang magkaibang panig ukol sa isang paksa. Hinango mula sa pangalan ni Francisco Balagtas, inilalahad ang sining na ito ang isang uri ng panitikan na kung saan **ipinapahayag ang mga saloobin o pangangatwiran sa pamamagitan ng pananalitang may mga tugma sa huli.**

Kadalasan itong binubuo ng **tatlong magtatanghal na may dalawang magtatalo na magkasalungat ang pananaw** at isang tagapamagitan na tinatawag na **lakandiwa (lalaki) o lakambini (babae)**. Mayroon din mga **hurado na siyang maghuhusga kung sino ang mananalò.**

Inaasahan ang panitikang ito na patalinuhan ng pagpapahayag ng mga patulang argumento ngunit maaari din itong magbigay libangan sa pamamagitan ng katatawanan, anghang ng pang-aasar, pambihirang talas ng isip, at mala-teatrikong at dramatikong pagpapahayag.

Maliban sa tagisan ng talino at pagbibigay ng aliw sa mga manonood, nagkaroon ang balagtasan ng isang mas mataas na pampolitika at panlipunang tungkulin.[2] Binibigay ng mga sumasali sa balagtasan ang kanilang saloobin tungkol sa kasalukuyang pangyayari at suliranin katulad ng ginagawa ng mga kolumnista at patnugot ng isang pahayagan.[2] Ilan sa mga balagtasan nina De Jesus at Collantes ang mga pampolitikang paksa katulad ng "Koalisyon at Kontra Koalisyon" na tumutukoy sa masiglang kampanya ng noong Pangulong Manuel Quezon upang pag-isahin ang lahat ng partidong pampolitika sa ilalim ng Partido Nacionalista na siyang Partido na pamahalaan noon.

(Feeling ko okay lang kahit di isama to)

Halimbawa ng Balagtas

Lakandiwa:

Minamahal naming mga kamag-aral

Mga magulang, mga guro at prinsipal

Mga panauhing pinagpipitaganan

Naririto ngayon sa'ting paaralan.

Magandang umaga po, ang bating marangal

Ang Buwan ng Wika ating ipagdiwang

Ikalimang baitang ang amin pong alay

Ipagmamalaki, isang balagtas.

Wikang Filipino ay sariling wika

At ang wikang English ay wikang banyaga

Kapwa ginagamit ng may pang-unawa

Higit na mahalaga, alin na nga kaya?

Sa umaga pong ito, aking ipinakikilala

Dalawang mahusay, maganda at batikang makata

Sa pangangatuwiran, hahanga ka sa kanila

Masigabong palakpakan pasalubungan natin sila.

Sa wikang Filipino ang mangangatuwiran

Si Bb. Irish ng Grade V- Emerald

At sa wikang English ang makakalaban

Bb. Lariza ng Grade V- Section one.

Wikang Filipino:

Sa puso at diwa, ako'y Pilipino

Mgandang Pilipinas ito ang bayan ko

May sariling wika, wikang Filipino

Na s'yang nagbubuklod sa sambayanan ko.

Wikang Filipino ay wikang panlahat

Ang ilaw at lakas ng tuwid na landas

Sa pagkakaisa naipahahayag

Mabisang kalasag tungo sa pag-unlad.

Wikang English:

Alam nating itong English, isang wikang pandaigdig

Sa lahat ng pag-aaral pangunahing ginagamit

Ang mga asignaturang Science, English at Mathematics

Paano mo ililiwat, di malirip, di maisip.

Ang bagong alpabeto hindi mo ba napapansin

Ang dating A B K D ngayon ay A B C D na

May computer, may internet, Facebook at may Google plus pa

Ito'y mga pagbabagong Wikang English ang simula.

Wikang Filipino:

Alam nating sa'ting mundo marami ng pagbabago

Makabagong teknolohiya patuloy sa pag-asenso

Mentalidad na kolonyal dayuhan ang pasimuno

Ngunit naghihirap pa rin ang maraming Pilipino.

Sariling wika ay salamin nitong ating pagkatao

Matibay na pundasyon ng ating pagka-Pilipino

Isang wikang kinagisnan minana pa sa ninuno

Nararapat alagaan, itaguyod nang lumago.

Wikang English:

Sapagkat itong English isang wikang unibersal

Wikang ating ginagamit sa pakikipagtalastasan
Sa pakikipag-ugnayan sa mga dayuhan
Upang itong mga bansa ay magkaunawaan.
Kahit hindi ka nakatapos sa iyong pag-aaral
Kung mahusay kang mag-English sa call center ka mag-apply
Siguradong matatanggap at kikita rin kaagad
Kaya nga lang, mga dayuhang makukulit, kausap mo sa magdamag.

Wikang Filipino:

Sa mahal kong katunggali na kapwa ko Pilipino
Huwag nating kalimutan, dapat nating isapuso
Itong wikang kinagisnan, ang Wikang Filipino
Gamitin nating sandigan sa pag-unlad, pag-asenso.

Wikang English:

Hindi ko nalilimot na ako ay Pilipino
Mahalaga rin ang English at 'yan ay nababatid mo
Lalo na kung may balak kang sa ibang bansa ay magtungo
Ang pandaigdig na wika, dapat pag-aralan mo.

Lakandiwa:

Tama na, sukat na, mahuhusay na makata
Ang pagtatalo n'yo ay h'wag nang palawigin pa
Sa madlang nanonood kayo na po ang magpasiya
Alin ang mas mahalaga, sariling wika o wikang banyaga?
Kaming tatlo ay narito, sa inyo'y nagpapasalamat
Mahal naming kamag-aral, mga guro at magulang
Taos pusong bumabati, maligayang pagdiriwang

Ang hiling po namin, masigabong palakpakan.

(Source: <http://definitelyfilipino.com/blog/2011/11/12/alin-and-higit-na-mahalaga-wikang-filipino-o-wikang-english-isang-balagtasang-ni-gng-resy-a-felipe-new-era-elementary-school/>)

Lesson 2 – Panitikang Popular

ALAM MO BA NA...

Ang pahayagan, diyaryo, o peryodiko ay isang uri ng paglilimbag na naglalaman ng balita, impormasyon at patalastas, kadalasang na imprenta sa mababang halaga. Ito ay maaaring pangkalahatan o may espesyal na interes, at kadalasan itong inilalathala ng araw-araw o lingguhan.

MGA BAHAGI O PAHINA NG PAHAYAGAN

Pangmukhang Pahina – makikita rito ang pangalan ng pahayagan at ang mga pangunahin o mahahalagang balita. **Balitang Pandaigdig** – mababasa sa pahinang ito ang mga balitang nagaganap sa iba't ibang bahagi ng mundo. **Balitang Panlalawigan** – mababasa rito ang mga balita mula sa mga lalawigan sa ating bansa.

Pangulong Tudling/ Editorial – sa pahinang ito mababasa ang kuru- kuro o puna na isinulat ng patnugot hinggil sa isang napapanahong paksa o isyu. **Balitang Komersyo** – dito mababasa ang mga balita tungkol sa kalakalan, industriya, at komersyo.

Anunsyo Klasipikado – makikita rito ang mga anunsiyo para sa iba't ibang uri ng hanapbuhay, bahay, lupa, sasakyan, at iba pang kagamitang ipinagbibili.

Obitwaryo – ang pahinang ito ay anunsiyo para sa mga taong namatay na. Nakasaad dito kung saan nakaburo at kung kailan lililang ang namatay.

Libangan – ito ang pahina sa mga balita tungkol sa artista, pelikula, telebisyon, at iba pang sining. Naririto rin ang mga krosword, komiks, at horoscope.

Lifestyle – mababasa sa pahinang ito ang mga artikulong may kinalaman sa pamumuhay, tahanan, pagkain, paghahalaman, at iba pang aspeto ng buhay sa lipunan.

Sports – naglalaman ito ng mga balitang pampalakasan.

Komiks

Ang komiks ay **isang grapikong midyum na ang mga salita at larawan ay ginagamit upang ihatid ang isang salaysay o kuwento**. Maaaring maglaman ang komiks ng kaunting diyalogo sapagkat binubuo ito ng isa o higit pang mga larawan, na maaaring maglarawan o maghambing ng pagkakaiba ng teksto upang higit na makaapekto nang may lalim. Bagaman palagi ang paksa ng katatagan ang komiks, sa kasaysayan, lumawak na ang sakop ng anyo ng sining na ito na kinabibilangan ng lahat ng mga uri (genre), hinahayaan ang mga artistang tuklasin ang kanilang sariling ekspresyon.

Sinasabing ang komiks ay inilarawan bilang isang makulay at popular na babasahin na nagbigay-alih sa mambabasa, nagturo ng iba't ibang kaalaman at nagsulong ng kulturang Pilipino.

Magasin

Hindi mawawala ang Liwayway kung pag-uusapan ang magasin sa Pilipinas. Naglalaman ito ng mga maikling kuwento at sunod-sunod na mga nobela. Dahil dito, naging paraan ito para mapalago ang kamalayan ng mga Pilipino. Dinala nito ang panitikan sa mga kabahayan ng pamilyang Pilipino. Bago pa man ang Digmaang Pasipiko, ang araw ng pagrarasyon ng magasin na ito ay talaga namang inaabangan ng mga miyembro ng pamilya at nagiging dahilan rin ng kanilang pagtitipon upang mabasa lamang lalo na ang mga nobela.

1. **FHM (For Him Magazine)** - Ang magasing ito ay tumatayo bilang mapagkakatiwalaan at puno ng mga impormasyon na nagiging instrumento upang mapag-usapan ng kalalakihan ang maraming bagay tulad ng buhay, pag-ibig, at iba pa nang walang pag-aalinlangan.
2. **Cosmopolitan** – Magasing pangkababaihan. Ang mga artikulo dito ay nagsisilbing gabay upang maliwanagan ang kababaihan tungkol sa mga pinakamainit na isyu sa kalusugan, kagandahan, kultura at aliwan.
3. **Good Housekeeping** - Isang magasin para sa mga abalang ina. Ang mga artikulong nakasulat sa dito ay tumutulong sa kanila upang gawin ang kanilang mga responsibilidad at maging mabuting maybahay.
4. **Yes!** - Ang magasin tungkol sa balitang showbiz. Ang nilalaman nito ay palaging bago, puno ng mga nakaw-atensyon na larawan at malalaman na detalye tungkol sa mga pinakasikat na artista sa bansa.
5. **Metro** - Magasin tungkol sa fashion, mga pangyayari, shopping at mga isyu hinggil sa kagandahan ang nilalaman ng Metro.
6. **Candy** - Binibigyan ng pansin ang mga kagustuhan at suliranin ng kabataan. Ito ay gawa ng mga batang manunulat na mas nakauunawa sa sitwasyon ng mga mambabasa.
7. **Men's Health** – Magasin na nakatutulong sa kalalakihan tungkol sa mga isyu ng kalusugan. Mga pamamaraan sa pag-ehersisyo, pagbabawas ng timbang, mga pagsusuri sa pisikal at mental na kalusugan ang nilalaman nito, kung kaya ito ay naging paborito ng maraming kalalakihan.
8. **T3** - Isang magasin para lamang sa mga gadget. Ipinakikita rito ang mga pinakahuling pagbabago sa teknolohiya at kagamitan nito. Ito rin ay may mga napapanahong balita at gabay tungkol sa pag-aalaga ng mga gadget.
9. **Entrepreneur** – Magasin para sa mga taong may negosyo o nais magtayo ng negosyo.

Lesson 3 – Sarswela

Ang **sarsuwela** ay isang komedya o melodramang may kasamang awit at tugtog na nahihinggil sa mga punong damdamin ng tao tulad ng pag-ibig, kapootan, paghihiganti, kasakiman, kalupitan at iba pa o kaya naman ay tungkol samga suliraning panlipunan o pampolitika. Ayon sa kasaysayan nito, ito ay sinasabing hinango ng mga Espanyol sa operang Italya sapagkat magkahalo ang diyalogong ginagamit dito—patula at pasalita. Ang patulang bahagi ay karaniwang diyalogo ng mga pangunahing tauhan, bukod sa ito ay nilalagyan ng komposisyon na maaring awitin. Samantala, ang tuluyang diyalogo ay yaong gamit naman ng mga katulong na tauhan.

Ang sarsuwela ay binubuo ng tatlong yugto. Ang mga tagpo ay magkahalong seryoso at katawatawa. Melodrama kung ito ay tawagin o kaya'y tragikomedya. Hango sa tunay na buhay ang paksa nito at kung minsan ay nasosobrahan naman sa damdamin, lalo na sa pag-ibig kaya nagiging soap operatic.

Mga Elemento ng Sarsuwela

1. Iskrip o nakasulat na dula- ito ang pinakakaluluwa ng isang dula; lahat ng bagay na isinasalang-alang sa dula ay naaayon sa isang iskrip; walang dula kapag walang iskrip.

2. Gumaganap o aktor- Ang mga aktor o gumaganap ang magbibigay-buhay sa iskrip. Sila ang bumibigkas ng diyologo, at nagpapakita ng iba't ibang damdamin.

3. Tanghalan- Anumang pook na pinagpasyahang pantanghalan ng isang dula ay tinatawag na tanghalan. Maaaring hindi lamang entablado ang tanghalan ang daan, sa loob ng silid-aralan, at iba pa ay nagiging tanghalan din.

4. Tagadirehe o Direktor- Ang direktor ang nagpapakahulugan sa isang iskrip; siya ang nagpapasya sa itsura ng tagpuan, ng damit ng mga tauhan ay dumidepende sa interpretasyon ng direktor sa iskrip.

5. Manonood- Ang nagpapahalaga sa dula. Sila ang pumapalakpak sa galing at husay ng nagtatanghal. Pinanonood nila nang may pagpapahalaga ang bawat tagpo, yugto at bahagi ng dula.

6. Eksena at tagpo- Ang eksena ay ang paglabas-masok sa tanghalan ng mga tauhan samantalang ang tagpo nama'y ang pagpapalit ng tagpuan.

Lesson 4 – Dokumentaryong Pampelikula

ALAM MO BA NA...

Ang ilan sa mga pelikula ay nagreresulta bilang dokumentaryong pampelikula sapagkat pangunahing layunin nito ang magbigay impormasyon, manghikayat, magpamulat ng mga kaisipan at magpabago ng lipunan. Sa mas malawak nitong pakahulugan, ito ay isang ekspresyong biswal na nagtatangkang makita ang realidad at katotohanan.

Maaga ng taong 1900, nagsimula na ang paglikha ng mga dokumentaryong pampelikula. Ito ay isang salitang Pranses na ang pangunahing inilalarawan ay ang pagkuha ng iba't ibang mga eksena sa anumang gawain ng mga tao sa araw-araw. Inilalarawan ito bilang ang "**aktwal na tanawin o eksena**". At sa patuloy na pagdaan ng panahon, naipakita sa mga tao ang nakakatulad na dokumentaryo tulad ng "travelogue", "newsreel tradition" at "cinema truth".

Ang mga pelikula ay nagiging dokumentaryong pampelikula sapagkat layunin nitong magbigay impormasyon, manghikayat, magpamulat ng mga kaisipan at magpabago ng lipunan.